

Mr. PAVO ŽIVKOVIĆ

Diplomska aktivnost Braila Tezalovića

Svoju diplomatsku aktivnost Brailo Tezalović započeo je posljednje godine 14. vijeka na dvoru kneza Pavla Radenovića. Njegova diplomatska aktivnost trajala je gotovo pune četiri decenije, a za tako relativno dugo vrijeme svoje aktivnosti Brailo je promijenio tri gospodara, od pomenutog kneza Pavla Radenovića pa preko njegovih sinova vojvode Petra i vojvode Radosava Pavlovića. Kulminaciju u diplomatskoj aktivnosti predstavlja njegovo uspješno posredovanje u pregovorima oko Konavala, koje je vojvoda Radosav Pavlović prodao Dubrovčanima. U svojoj dugogodišnjoj diplomatskoj aktivnosti Brailo je stekao veliki ugled i povjerenje, ne samo porodice Pavlovića, nego i Dubrovačke Republike. Uspješnim posredovanjem prvo između kneza Pavla Radenovića, a zatim njegovih sinova vojvode Petra i Radosava Pavlovića na jednoj strani, i Dubrovčana na drugoj strani, Brailo je vrlo brzo krčio sebi put u daljnjoj karijeri na dvoru jednog od oblasnih gospodara srednjovjekovne Bosne. Svoju aktivnost započeo je kao carinik kneza Pavla Radenovića u Ledenicama, da bi prvih godina petnaestog vijeka dospio do poslanika prvo kneza Pavla, a zatim njegovih sinova Petra i Radosava. U službi kneza Pavla postao je protovestrijar 1411. godine.

Prvi pomeni Brailove političke aktivnosti datiraju još iz 1399. godine, kada je zajedno sa dvojicom ljudi: comes Rauph seruitor voyuode Cheruoe et magister Stephanus seruitor regis Hostove regis Bosnae ambassiatores et nuntius predicti domini regis Hostoye,¹⁾ primio svetodmitarski dohodak

1) K. Jireček, Spomenici srpski (Spomenik XI), SKA, Beograd 1892 (103) A. Babić, *Diplomska služba u srednjovjekovnoj Bosni*, Rad XIII, Naučno društvo NR BiH, Sarajevo 1960. 63. A. Babić, *O odnosima vazaliteta u srednjovjekovnoj Bosni*, *Godišnjak istarijskog društva BiH*, Sarajevo 1954, 43.

u iznosu od 2000 perpera za 1398. godinu. U vrijeme preuzimanja ovog novca Brailo se nalazio na položaju carinika u Ledenicama. Samo nekoliko mjeseci kasnije Brailo je spomenut kao svjedok u preuzimanju zaloga kraljice Grube: »duodecim argenti magnas et unam zonam super uno zincto negro cum capitibus duobus et stampitis XXII auratis«.2) Prilikom preuzimanja pomenutog zaloga kraljice Grube, Brailo je bio u pratnji Petra Pervanovića, glasnika kraljice Grube. Tom prilikom spomenut je Brailo kao: »doanerius comitis Pauli«3) Prema Čermošnikovom mišljenju, uz Miroslava, vazala kneza Jurja Radivojevića, kraljica Gruba za podizanje svojih poklada, uzima i Braila Tezalovića, carinika kneza Pavla Radenovića, zbog toga što su i knez Juraj i knez Pavle bili u srodstvu Grube—Kujave, pa je ona imala puno povjerenje u njihove vazale.4) Jedno vrijeme o Brailu nema podataka vezanih za njegovu diplomatsku aktivnost. S tim u vezi vrlo je teško utvrditi koliko je vremena proveo na položaju carinika u Ledenicama u službi kneza Pavla Radenovića. Prvih godina petnaestog vijeka održavao je trgovačke veze sa dubrovačkim podanicima bilo u posredničkoj službi za kneza Pavla bilo u vlastitoj režiji. U okviru te svoje trgovačke aktivnosti obavljao je i diplomatsku aktivnost, i to u vrijeme rata bosanskog kralja Ostoje i Dubrovačke Republike 1403/1404. godine. S obzirom na to da je kralj Ostoja, septembra mjeseca 1403. godine, tražio primirje sa Dubrovčanima nije isključeno da je to učinio posredovanjem Braila Tezalovića, koji je u to vrijeme boravio u Dubrovniku kao izaslanik kneza Pavla Radenovića, obavljajući tom prilikom i neke trgovačke poslove sa dubrovačkim podanicima. U Vijeću umoljenih septembra pomenute godine raspravlja se o njegovim zahtjevima za odobrenje ulaska u Dubrovnik sa svojom robom. Tom prilikom Vijeće je donijelo odluku da se odgovori Brailu da će o svemu biti govora kad dođe u Dubrovnik.5) S obzirom na to da je kralj Ostoja tražio posredovanje kneza Pavla Radovanovića kod Dubrovčana po svemu sudeći Brailo je imao zadatak da u ime kneza Pavla posreduje za izmirenje zaraćenih strana. Dubrovačka vlada je odredila i termin dolaska Braila Tezalovića, a taj je bio 13. dan u mjesecu oktobru 1403. godine, koji je pao u subotu.6) Kako se završila ova diplomatska misija Braila Tezalovića, teško je ustanoviti. Kako je rat nastavljen i u toku 1404. godine, čini se da ova Brailova misija nije imala vidnijeg rezultata. I u daljnjem nastavku rata kralja Ostoje i Dubrovčana Brailo je obavljao trgovačke poslove sa dubrovačkim podanicima, obavljajući istovremeno i posredničke poslove između svoga gospodara kneza Pavla i Dubrovačke Republike.

U nemirnim godinama prve decenije petnaestog vijeka Brailo se nije baš najbolje snašao. Naročito je to karakteristično za drugu polovinu

2) Historijski arhiv u Dubrovniku: Diverssa Cancellariae XXXII, 234, 18—II—1399 (nadalje: Div. canc.) Čermošnik u svom radu: Bosanska kraljica Gruba, navodi da je Brailo Tezalović bio u pratnji kralja Ostoje i u službi kraljice Grube. G. Čermošnik, Bosanska kraljica Gruba, Godišnjak historijskog društva BiH, Sarajevo 1952. A. Babić, Diplomatska služba, 63.

3) K. Jireček, Spomenici srpski (Spomenik XI) 103.

4) G. Čermošnik, Bosanska kraljica Gruba, 157.

5) Historijski arhiv u Dubrovniku: Refarmaciones XXXII, 171, 254X-1403. (nadalje: Ref.).

6) Ref. XXXI, 172, 5—X—1403.

prve decenije kad je Bosnu, osim unutrašnjih sukoba, potresala opasnost od spoljnih neprijatelja. Veza Dubrovnika i kneza Pavla se i dalje mogla održavati posredstvom Braila Tezalovića, koji se ne pominje sve do početka druge decenije 15. vijeka u posredničkoj misiji svoga gospodara. Već avgusta 1411. godine spominje se kao protovestijar kneza Pavla Radenovića.⁷⁾ Tu titulu nosili su u četrnaestom vijeku samo ministri bosanskih kraljeva, a slabljenjem centralne vlasti, taj se resor prenosi i na dvor oblasnih gospodara koji su se ponašali kao krunisane glave. Brailo je na dvoru kneza Pavla bio ministar finansija, što je bila najveća titula koju su nosili dvorski ljudi. Ovu titulu stekao je najviše zahvaljujući svojim izuzetnim sposobnostima i dobrim vezama sa dubrovačkim podanicima sa kojima je bio u trgovačkim odnosima posredujući u trgovini svoga gospodara i dubrovačkih podanika. Titula protovestijara otvorila mu je nove mogućnosti u poslovima na diplomatskom polju i u trgovačkim poslovima sa Dubrovčanima. Brailo je držao svu kontrolu u oblasti finansija kneza Pavla Radenovića. U vrijeme unutrašnjih sukoba kojima je Bosna bila zahvaćena početkom druge decenije knez Pavle je svu diplomatsku aktivnost povjerio svome poslaniku Brailu Tezaloviću kad su bili u pitanju odnosi sa Dubrovačkom Republikom.

Ugarska ratovanja u Bosni okončana su sklapanjem mira oktobra 1410. godine, koji nije dugo trajao. Novi sukobi sa Žigmundom započeli su u toku 1411. godine. U eri ovih sukoba između Ugarske i Bosne Dubrovčani su pokušali da se domognu Konavala i Dračevice posredstvom ugarskog kralja. Konavli su bili svojina oblasnih gospodara: vojvode Sandalja i kneza Pavla. Taj teritorij su pomenuti vlasnici preoteli od porodice Sankovića 1391. god. Pokušaj Dubrovčana da se posredovanjem Žigmunda dočepaju Konavala nije bio uspješan. Oni će ovaj teritorij otkupiti tek kad stupe u direktne pregovore sa vlasnicima. U akcijama Dubrovčana oko kupovine Konavala istakao se Brailo Tezalović posredujući između vojvode Petra, a kasnije i vojvode Radosava Pavlovića i Dubrovačke Republike. Ovi pregovori uslijedili su nešto kasnije (1419. godine kad su započeli, pa do 1427. godine kad su okončani sa vojvodom Radosavom Pavlovićem.)

Početkom druge decenije 15. vijeka Bosna je zahvaćena novim građanskim ratom. Zauzetost vojvode Sandalja u ratu sa Turcima na strani despota Stefana Lazarevića, iskoristio je vojvoda Hrvoje i napao na teritorij vojvode Sandalja Hrabića, što će omogućiti miješanje Turske, koju je u pomoć pozvao vojvoda Hrvoje. U Bosni se zajedno sa Turcima pojavio i protukralj Tvrtko II, koga je između ostalih podržavao i knez Pavle Radenović. No i pored podrške i vojvode Hrvoja i kneza Pavla Radenovića, Tvrtko II se nije mogao održati u Bosni na mjestu kralja. To se vidi iz priznanica o plaćanju tributa Dubrovčana bosanskim kraljevima. U toku 1415. godine oni taj tribut plaćaju i dalje kralju Ostoji. U toku svih ovih burnih događaja, koji su potresali Bosnu u drugoj deceniji 15. vijeka, Brailo je i dalje bio glavni posrednik u odnosima kneza Pavla i Dubrovačke Republike. U svojstvu poslanika kneza Pavla upućen je u

⁷⁾ M. Pucić, Spomenici srpski I, (Primedbe XVI), Beograd 1858. 196. S. Ćirković, Istorija srednjovekovne bosanske države, Beograd 1964. 221.

Dubrovnik decembra 1413. godine, kada se u Vijeću umoljenih raspravlja o njegovim prijedlozima. Dubrovačka vlada je donijela odluku da se odgovori na njegove prijedloge. U pismima koji se upućuju Brailu od strane Dubrovčana spominje se on kao nuncius comiti Pauli Radinovich.⁸⁾ I pored velikih previranja koja su zahvatila Bosnu, Brailo nije obustavio vrlo živu trgovačku aktivnost sa dubrovačkim podanicima.

Nesređene unutrašnje prilike u Bosni pokušala je da iskoristi i Ugarska, koja je organizovala pohod u Bosnu u toku 1415. godine. Taj pohod ugarske vojske završio je ne slavno porazom kod Doboja jula 1415. godine. To je ujedno bio i uspjeh vojvode Hrvoja, sa kim su morali da se mire vojvoda Sandalj i kralj Ostoja. Ovo izmirenje vojvode Hrvoja i vojvode Sandalja nije označilo i prestanak građanskog rata u Bosni. U novim unutrašnjim sukobima žrtva je bio knez Pavle, koji je priznao novog kralja Tvrtka II, zbog čega su vojvoda Sandalj i kralj Ostoja spremali zaveru sa namjerom da ubiju kneza Pavla. U novim previranjima u Bosni stradao je i sam Brailo Tezalović. On se nalazio u pratnji kneza Pavla, koji je išao u Sutjesku na poziv kralja Ostoje i vojvode Sandalja. U zavjeri zajedno sa knezom Pavlom Radenovićem stradao je njegov sin Petar Pavlović kao i Brailo Tezalović, koga su zarobili ljudi vojvode Sandalja. Knez Pavle je bio ubijen nakon pokušaja bjekstva, a sin mu Petar bio je uhvaćen i odveden u Bobovac, gdje je postojala namjera da ga oslijepe.⁹⁾ Brailo je bio zarobljen od Sandaljeva brata Vuka Hranića.¹⁰⁾ Nema podataka o tome koliko se Brailo zadržao u zarobljeništvu porodice Hranića. To je izazvalo posljedice na njegovu daljnju karijeru na diplomatskom polju. Prvo njegovo javljanje nakon ovog događaja datira iz 1418. godine, kad se on javlja u posredovanju oko olova koje je bilo vlasništvo vojvode Petra Pavlovića.¹¹⁾ Vrlo je teško utvrditi vrijeme provedeno u zarobljeništvu, ali u svakom slučaju Brailo se u njemu nije dugo zadržao.

Nakon što se stanje u Bosni barem, donekle, normalizovalo, počele su akcije Dubrovčana oko pregovora za zadobijanje Konavala, koji su jednim dijelom pripadali porodici Pavlovića, a drugim dijelom vojvodi Sandalju. Sandaljev dio Konavala Dubrovčani su otkupili bez većih poteškoća u pregovorima, ali su oko dijela porodice Pavlovića imali mnogo većih poteškoća. Vojvoda Sandalj je već 24. juna 1419. godine izdao Dubrovčanima povelju, kojom im potvrđuje vlasništvo na svoj dio Konavala.¹²⁾ Za ustupljeni dio Konavala vojvoda Sandalj je dobio dvanaest hiljada dukata, kuću u Dubrovniku godišnji tribut u iznosu od 500 perpera, posjed u Konavlima i dubrovačko građanstvo. Dubrovčani su sve ovo

⁸⁾ Ref. XXXIV, 211, 9—XII—1413.

⁹⁾ M. Pucić, Spomenici srpski I, (Primedbe XVI) P. K. Kosović, Župa Konavli u istoriji grada Dubrovnika, Godišnjica Nikole Čupića XXVIII, Beograd 1909. 185.

¹⁰⁾ V. Klajčić, Povijest Bosne do propasti kraljevstva, Zagreb 1882. 254. M. Pucić, Spomenici srpski I, (Primjedbe XVI), Brailo e prexon de Voch Cragnich et Pribisoja Mursich e prexon de altri.

¹¹⁾ Div. canc. XLI, 207, 3—I—1418.

¹²⁾ Lj. Stojanović, Stare srpske povelje i pisma I, Beograd — Srem, Karlovci 1929. 314 (dalje: Lj. Stojanović, Povelje i pisma I).

potvrdili poveljom koju su darovali vojvodi Sandalju, kojega su zajedno sa braćom Vukcem i Vukom, te Stjepanom, sinom Vukovim, primili kao svoju vlastelu darujući im kuću u Dubrovniku.¹³⁾

Nakon uspješno okončanih pregovora sa vojvodom Sandaljem Dubrovčani stupaju u pregovore sa vojvodom Petrom Pavlovićem i obraćaju se njegovom poslaniku Brailu Tezaloviću radi posredovanja. Početkom januara 1419. godine odlazi u Dubrovnik sa namjerom da pregovara sa Dubrovčanima¹⁴⁾, koji su mu nadoknađivali sve troškove boravka u Dubrovniku. U Vijeću umoljenih je odlučeno da se Brailu isplati 60 perpera na ime troškova boravka u Dubrovniku.¹⁵⁾ Boraveći u Dubrovniku, iznio je prijedloge svoga gospodara oko Konavala, postavio je u ime vojvode Petra Pavlovića određene uslove. Među ostalim uslovima tražio je da Dubrovčani vojvodi Petru daju plemstvo i kuću u Dubrovniku koja je ranije pripadala protovestijaru Žoretu Bogšiću.¹⁶⁾ Izneseni prijedlozi razmatrani su u Vijeću januara 1419. godine.¹⁷⁾ Samo nekoliko dana kasnije odlučeno je da se odgovori vojvodi Petru posredstvom njegova poslanika Braila. Odgovor su sačinili sam knez i Malo vijeće.¹⁸⁾ U ovim pregovorima Dubrovčani se obraćaju Brailu imajući u njega puno povjerenja smatrajući ga svojim velikim prijateljem. S obzirom na to da je uživao veliki ugled i povjerenje svoga gospodara, to su Dubrovčani s pravom očekivali uspjeh u ovim pregovorima. U toku januara mjeseca 1419. godine vrlo često se u Vijeću raspravlja o Brailovim prijedlozima, što potkrepljuje činjenicu da su Dubrovčani bili živo zainteresovani za kupovinu i druge polovine Konavala. S novim prijedlozima Brailo je pred Vijeće umoljenih istupio u drugoj polovini januara 1419. godine.¹⁹⁾ Nakon nekoliko razmatranja ovih prijedloga, Vijeće je, konačno krajem januara 1419. g. prihvatilo zahtjeve koje je postavljao vojvoda Petar. Pored zahtjeva vojvode Petra i Brailo je iznio pred Vijeće svoje zahtjeve kao naknadu za posredovanje u pregovorima. Dubrovačka vlada mu je obećala njihovo građanstvo i hiljadu dukata u slučaju da se pregovori uspješno okončaju.²⁰⁾ Pored pomenutih utanačenja, Dubrovačka vlada je donijela odluku da se izdvoji novih 1500 dukata kao nagrada: Vukašinu Obradoviću i njegovom bratu Radosavu,

¹³⁾ Lj. Stojanović, Povelje i pisma I, 315.

¹⁴⁾ N. Jorga, Notes et extraits pour servir a l'histoire des Croisades II, Paris 1899. 137 napomena 4.

¹⁵⁾ Historijski orhiv u Dubrovniku: Acta Consillii Rogatorum II, 9', 10—1—1419, (dalje: Cons. rog.).

¹⁶⁾ J. Mijušković, Dodeljivanje dubrovačkog građanstva u srednjem veku, Glas SANU CCXLVI, odeljenje društvenih nauka, Beograd 1961. 100. J. Rastić, Cronica Ragusina II, Zagrabiae 1893. 319.

¹⁷⁾ Cons. rog. II, 9', 12—1—1419... de conferendo cum Braillo ambaxiatores voivode Petar super factis Canalis.

¹⁸⁾ Cons. rog. II, 10, 14—1—1419. 1421. godine. V. Ćorović, Kako je vojvoda Radosav Pavlović prodao Dubrovčanima Konavle.

¹⁹⁾ Cons. rog. II, 10, 14—1—1419. V. Ćorović smatra da je Brailo dobio titulu kneza još 1421. godine. V. Ćorović, Kako je vojvoda Radosav Pavlović prodao Dubrovčanima Konavle (1423—1427). Godišnjica Nikole Čupića XXXVI, Beograd 1927. 82—83. (dalje: V. Ćorović, kako je Radosav prodao Konavle).

²⁰⁾ Cons. rog. II, 10, 14—1—1419... et ipse Brailus habeat ducata auri mille et civiltatem Ragusii.

Vukašinu Zbisaliću i Vukašinu Bratiljeviću za posredovanje u pregovorima u slučaju da budu uspješno krunisani.²¹⁾ Ova trojica pomenutih ljudi vojvode Petra Pavlovića zajedno sa Brailom trebalo je da utiču na vojvodu da ustupi svoj dio Konavala pod ranije pomenutim uslovima.

I pored prihvatanja svih traženih zahtjeva, pregovori ovom prilikom nisu uspješno krunisani. U novim pokušajima Dubrovčani, su željeli da iskoriste posredovanje vojvode Sandalja. Pokušaj Sandalja u ovom posredovanju u korist Dubrovčana imao je izvjesnog uspjeha samo u toliko što su se u Dubrovniku našli zajedno poslanik vojvode Sandalja, Pribislav Pohvalić i poslanik vojvode Petra Pavlovića, Brailo Tezalović u cilju dovršenja započetih pregovora oko Konavala.²²⁾

Pregovore je prekinuo novi sukob oblasnih gospodara koji je započeo 1420. godine. U nove sukobe vojvode Petra i brata mu Radosava Pavlovića na jednoj strani, i vojvode Sandalja na drugoj, umiješali su se i Turci. Turska vojska pod vodstvom skopskog namjesnika Isak-bega napala je posjede vojvode Petra i Radosava Pavlovića. Žrtva ovih turskih prodora u Bosnu bio je i kralj Stjepan Ostojić, koji je svrgnut s vlasti, na njegovo mjesto doveden je Tvrtko II. Prilikom pohoda Isak-bega u Bosnu našao je smrt i vojvoda Petar Pavlović. U ovo nemirno doba bosanske istorije sudbina Braila Tezalovića bila je neizvjesna. Ovi događaji za kratko vrijeme izbacili su Braila iz diplomatske aktivnosti, ali samo do dolaska vojvode Radosava Pavlovića na čelo ove istaknute bosanske porodice. Sve do konačnog dolaska vojvode Radosava Pavlovića na mjesto poginulog brata Petra i smirivanja odnosa u Bosni, Brailova daljnja diplomatska aktivnost je bila onemogućena. Čini se da se on vrlo dobro snašao u vrtlogu rata njegovih gospodara i drugih bosanskih velikaša u Bosni. Na dvoru porodice Pavlovića Brailo je ostao i nakon smrti vojvode Petra Pavlovića. I u vrijeme pregovora vojvode Radosava sa Dubrovčanima oko Konavala on je bio glavni posrednik. Stečeni ugled kod vojvode Petra zadržao je i kod vojvode Radosava Pavlovića. Pregovori sa vojvodom Radosavom oko Konavala prekinuti su i zbog zaposjedanja tog teritorija od strane vojvode Sandalja. Na taj način je i Brailu bilo uskraćeno posredovanje u pregovorima sve do vraćanja tog teritorija u posjed Radosava Pavlovića. Osim dijela Konavala, vojvoda Sandalj je zauzeo i tvrđavu Sokol, koja je također pripadala porodici Pavlovića. Dubrovčani su smatrali da je pregovore sa Braila Tezalovića korisno prenijeti na vojvodu Sandalja, te da na taj način mogu lakše ostvariti svoje planove. Ovakve zamisli Dubrovčani nisu mogle ostvariti, s obzirom na to da je vrlo brzo došlo do izmirenja vojvode Sandalja i vojvode Radosava Pavlovića, pa je pomenuti dio Konavala vojvoda Radosav vratio pod svoju vlast. Dubrovčani su bili prisiljeni da se vrate prvobitnim pregovorima sa Pavlovićima uz korištenje posredničke uloge Braila Tezalovića. Novi kontakti sa Brailom otpočeli su ponovo pod kraj oktobra 1420. godine, nakon što su okončani

²¹⁾ Cons. rog. II, 11', 24—I—1419. V. Čorović pored ove ponude spominje i kuću koju su Dubrovčani obećali Brailu Tezaloviću iako o tome nema nikakvih podataka. V. Čorović. Kaka je Radosav prodao Konavlje, 82—83.

²²⁾ J. Radonjić. Der Grosswaiwode von Bosnien Sandalj Hranić-Kosača, Archiv für slawische Philologie XIX, Berlin 1897. 437.

sukobi oblasnih gospodara. Dubrovčani su i pored zaobilaznja Braila u pregovorima sa vojvodom Sandaljem u njegova posredovanja imali puno nade računajući na njega kao na starog prijatelja Dubrovačke Republike. U novim pregovorima, Dubrovčani su vojvodi Radosavu ponudili ranije uslove koje su nudili njegovu bratu vojvodi Petru Pavloviću. Isto tako su Dubrovčani obnovili ranije obećanje dato Brailu za njegovo posredovanje u pregovorima.²³⁾ U vijeću umoljenih odlučivalo se i o budućim poveljama koje bi trebale biti međusobno darovane.²⁴⁾ U odlukama vijeća umoljenih spominje se i novi dolazak Braila u Dubrovnik, o čemu su Dubrovčani obavijestili svoje poslanike kod Sandalja Hranića.²⁵⁾ Nova Brailova posjeta Dubrovniku vezana je za pregovore oko kupovine Radosavljeva dijela Konavala. Brailu je i u toku naredne 1421. godine potvrđeno ranije obećanje, u slučaju uspješnog okončanja ovih pregovora. U ovim pregovorima 1420. i naredne 1421. godine Brailo je dostigao vrhunac karijere i dobio titulu kneza.²⁶⁾ Pregovori sa vojvodom Radosavom postaju naročito učestali u toku 1421. godine, u njih je bio uključen i Brailo Tezalović. Pregovori se odvijaju uglavnom putem pisama. O jednom takvom Brailovom pismu raspravlja vijeće umoljenih i donosi odluku da se pošalje odgovor Brailu — poslaniku vojvode Radosava Pavlovića koji će sačiniti knez i Malo vijeće ili izabrana trojica nobila koji će pregovarati sa poslanicima vojvode Radosava Pavlovića.²⁷⁾ U ponudama koje su dostavili Dubrovčani, navode se isti uslovi koji su ponuđeni i realizovani sa vojvodom Sandaljem Hranićem.²⁸⁾ U novim pregovorima koji se vode sa poslanicima vojvode Radosava, među kojima je glavni pregovarač knez Brailo Tezalović, pominje se i tvrđava Sokol zajedno sa Radosavljevim dijelom Konavala.²⁹⁾ Pregovori su tekli vrlo teško, jer Radosav nije prihvatio uslove kao vojvoda Sandalj, a nije ni želio prodavati naslijeđeni dio posjeda. Zbog otezanja pregovora Dubrovčani se žale prijatelju Brailu. Sve to potvrđuje da njegova politička karijera promjenom na dvoru porodice Pavlovića nije uzdrmana, nego naprotiv da je pošla naglo uzlaznom linijom. U toku 1421. godine Brailo je za Dubrovčane ostao najvažniji posrednik u pregovorima o kupovini Radosavljeva dijela Konavala, tvrđave Sokol, te Oboda i Cavtata. Tvrđavu Sokol koju je vojvoda Sandalj, nakon pogibije vojvode Petra Pavlovića prisvojio zajedno sa dijelom Konavala, koji su držali Pavlovići, morao je povratiti po naredjenju Turske, nakon što ga je ustupio Dubrovčanima. Sumu koju su Dubrovčani nudili vojvodi Radosavu Pavloviću nije on prihvatio zato što je zajedno sa njegovim dijelom Konavala ulazila tvrđava Sokol i dva grada Obod i Cavtat. Obod i Cavtat nalaze se izvan sastava Konavala,³⁰⁾ kako su smatrali Dubrovčani. Ovim ponudama Dubrovčani su nastojali da se ne zamjere vojvodi Sandalju, pa su na svaki način izbje-

²³⁾ Cons. rog. III, 3, 21—X—1420.

²⁴⁾ Cons. rog. III, 4, 23—X—1420.

²⁵⁾ Cons. rog. III, 13', 27—XII—1420.

²⁶⁾ V. Čorović. Kako je Radosav prodao Konavlje, 83.

²⁷⁾ Cons. rog. III, 59, 16—X—1421. 58, 14—X—1421.

²⁸⁾ Cons. rog. III, 59', 17—X—1421.

²⁹⁾ Cons. rog. 58', 14—X—1421.

³⁰⁾ Cons. rog. III 59, 16—X—1421. 58, 14—X—1421.

gavali povećavati cijenu. S druge strane, vojvoda Radosav Pavlović je stalno tražio veći iznos, i na taj način odugovlačio pregovore, što Dubrovčanima nije odgovaralo, pa su se žalili zbog troškova koje su imali u pregovorima. Najviše novca u plaćanju troškova Dubrovčani su utrošili na Braila Tezalovića, koji je i bio glavni posrednik u ovim pregovorima. Dubrovčani se žale Brailu Tezaloviću,³¹⁾ zbog otezanja pregovora, što još više potvrđuje koliko je Brailo Tezalović imao uticaja u čitavoj ovoj stvari. Nakon ovih žalbi, Radosav se odlučio da uputi kneza Braila u Dubrovnik.³²⁾ Dubrovčani se obraćaju Brailu i prilikom upućivanja svojih poslanika na dvor vojvode Radosava Pavlovića. Tako se u jednom pismu Dubrovčani obraćaju Brailu s molbom: »da bude na ruci njihovim poklissarima kod vojvode Radosava da i sam poradi za njihovu stvar, kako ga Bog najbolje uči jer u njega imaju nadu, kao u koga od svojih građana.«³³⁾ Dubrovčani ga podsjećaju da ostaju i dalje na ranijim ponudama i obećavaju da se ponuda neće smanjiti, a istovremeno izražavaju želju da Brailo dođe u Dubrovnik,³⁴⁾ da bi se sa njim mogli detaljnije dogovoriti oko okončanja pregovora. Brailo je vjerovatno i išao u Dubrovnik, jer je 1421. godine sklopljen i mir između vojvode Radosava i Dubrovačke Republike. Po ugovoru, obje strane se obavezuju da će živjeti u miru. Vojvoda Radosav daje slobodu trgovanja dubrovačkim trgovcima po njegovim zemljama, a ovi mu obećavaju slobodu kretanja njegovim ljudima po Dubrovačkoj republici. Istovremeno, obje strane prihvataju da se sva dotadašnja neprijateljstva u potpunosti zaborave.³⁵⁾ Ni ovom prilikom pitanje Konavala nije riješeno, već je odgođeno, a Dubrovčani nisu uspjeli da dobiju ni grad Soko što je još ranije odobrio vojvoda Radosav Pavlović. Ovi neuspjeli pregovori u toku 1421. godine vođeni preko Braila Tezalovića motivisali su vojvodu Radosava da u daljim pregovorima sa Dubrovčanima zaobiđe Braila Tezalovića, gnjevan na njega što je bio naklonjen Republici, Svetog Vlaħa. Dubrovčani stupaju u kontakt sa vojvodom Radosavom, obraćaju mu se direktno u pregovorima obećavaju mu za njegov dio Konavala, polovinu tvrđave Sokol i za Obod toliko koliko je ranije dato vojvodi Sandalju.³⁶⁾ Pokušaj direktnih pregovora Dubrovačke Republike sa vojvodom Radosavom nije dao željene rezultate.

Dobrosusjedski odnosi Dubrovnika sa vojvodom Radosavom nisu dugo potrajali. U proljeće 1422. godine odnosi su poremećeni nakon što je kastelan Sokola napao dubrovačkog kneza u Konavlima i opljačkao mu kuću sa svojim ljudima. Zbog ovog slučaja Dubrovčani su se bez uspjeha žalili kod vojvode Radosava. Nezadovoljni ovakvim stavom vojvode Radosava, obratili su se vojvodi Sandalju da posreduje u ovom slučaju. Sandalj je ponovno došao u sukob sa vojvodom Radosavom. Novom sukobu bio je povod tvrđava Sokol, koju vojvoda Radosav nije želio

³¹⁾ Cons. rog. III, 59', 17—X—1421.

³²⁾ Cons. rog. III, 64, 1—XII—1421.

³³⁾ P. Kosović, Župa Konavli, 199. A. Babić, Diplomatska služba, 64.

³⁴⁾ M. Pucić, Spomenici I, 267.

³⁵⁾ F. Miklošić, Monumenta serbica, Vienn 1858. 309. (dolje: F. Miklošić, Monumenta serbica)

³⁶⁾ Cons. rog. III, 77', 5—III—1422.

ustupiti Dubrovčanima, iako ju je Sandalj kao vlasnik njima ustupio. Novi sukob, ipak, nije dugo potrajao, pa su u toku 1422. godine odnosi normalizovani. Sandalj je kao posrednik uspio da za Dubrovčane izdejstvuje i naknadu štete koju su načinili kastelan grada Sokola i njegovi ljudi dubrovačkom knezu u Konavlima. Dubrovčani su bili zainteresovani za sklapanje mira između zavađenih porodica Hranića i Pavlovića, nadajući se, konačno, da će na taj način dobiti grad Sokol, koji je osporavao vojvoda Radosav Pavlović. Na sklapanju mira između vojvode Radosava i vojvode Sandalja, osim Dubrovčana, radio je i Vukac Hranić, Sandaljev brat, a tast vojvode Radosava Pavlovića. Mir je bio već sklopljen prvog februara 1423. godine. Tim mirom grad Sokol je pripao Sandalju, a iz njega su povučeni i Radosavljevi i Sandaljevi ljudi. Pomenuti grad je vojvoda Sandalj predao Dubrovčanima. Nije isključeno da je do sukoba između ova dva oblasna gospodara došlo baš zbog ovog grada.³⁷⁾ Kakva je uloga Braila u svim ovim previranjima ne zna se tačno, ali se zbog njegova zaobilaženja koja čini vojvoda Radosav u pregovorima sa Dubrovčanima, da zaključiti da ga je vojvoda smatrao velikim prijateljem Dubrovačke Republike. V. Ćorović smatra da su Braila Dubrovčani izbjegavali ovoga puta kao posrednika u pregovorima, te da im je on zbog takvog stava vraćao neprijateljskim ponašanjem, huškajući ne samo svoga gospodara protiv Dubrovčana nego i ljude vojvode Radosava. Time se po mišljenju Ćorovića Brailo želio osvetiti Dubrovčanima za njihovo nekorektno držanje prema njemu. Nakon što su normalizovani odnosi između Dubrovčana i vojvode Radosava smatrali su da nije više potrebno Brailovo posredovanje u pregovorima. Samim zaobilaženjem njega u pregovorima, Dubrovčani su smatrali da sva ranija obećanja data njemu nisu više važeća. Jedno izvjesno vrijeme pregovori oko Konavala između vojvode Radosava i Dubrovčana odvijali su se bez Brailove posredničke uloge. Obnovljeni pregovori sa vojvodom Radosavom tekli su na opšte zadovoljstvo Dubrovčana što se da zaključiti i na osnovu podataka koji govore da se u Vijeću umoljenih odlučuje o budućim poveljama koje su trebale biti razmijenjene između pregovorača.³⁸⁾ Vojvoda Radosav je tražio od Dubrovčana da u povelji o Konavlima bude izuzeto Trebinje.³⁹⁾ O pregovorima koje su sa Radosavom Pavlovićem vodili Dubrovčani izvijestili su vojvodu Sandalja posredstvom njegovih poklisara, to isto učinili su i sa vojvodom Radosavom.⁴⁰⁾ Među poklisarima vojvode Radosava ne susrećemo ni ovoga puta Braila Tezalovića. Vojvoda Radosav je predložio Dubrovčanima nacrt svoje povelje posredstvom poklisara među kojima nema Braila. Nacrt povelje vojvode Radosava bio je prihvaćen u Vijeću.⁴¹⁾ Radosav je tražio da ga Dubrovčani ponovno prime za svoga građanina, što su oni iako nerado prihvatili.⁴²⁾ Po mišljenju VI. Ćorovića, na sve ovo Brailo je reagirao osvetnički, želeći se osvetiti Dubrovčanima zbog njihova nekorektnog

³⁷⁾ V. Ćorović, *Historija Bosne I*, SKA, Beograd 1940, 429.

³⁸⁾ Cons. rog. III, 140, 12—II—1423.

³⁹⁾ Cons. rog. III, 140, 13—II—1423.

⁴⁰⁾ Cons. rog. III, 140, 13—II—1423.

⁴¹⁾ Cons. rog. III, 140, 13—II—1423.

⁴²⁾ Cons. rog. III, 141, 14—II—1423.

držanja prema njemu. Vojvoda Radosav je odugovlačio sa pregovorima, ucjenjujući Dubrovčane, kojima je bilo i te kako stalo da se domognu i drugog dijela Konavala. Ucjenjujući Dubrovčane, vojvoda Radosav je nastojao da od njih izvuče što više novca za svoj dio Konavala. Dubrovčani su bili prisiljeni da se i dalje odriču Brailovih usluga pošto je na tome insistirao sam vojvoda Radosav. Dubrovačka vlada je upozoravala svoje poklisare da prihvate prijedloge vojvode Radosava da Brailo bude isključen iz pregovora. Istovremeno su dubrovački poklisari upozoravali vojvodu Radosava da o pregovorima vrlo malo ljudi zna u Dubrovniku⁴³). Iz ovoga se da zaključiti da vojvoda nije bio zainteresiran da proda svoj dio Konavala i time što je iz pregovora bio isključen Brailo, koga je u poslanstva vezana za odnose sa Dubrovnikom uzimao samo u slučajevima kada je želio okončati neku stvar. Sa svim ovim okolnostima bio je upoznat i Brailo Tezalović, koga su i sami Dubrovčani upoznali sa stavom vojvode Radosava. Dubrovačkim poslanicima koji su bili upućeni vojvodi Radosavu u Borač 1423. godine dato je uputstvo da po potrebi mogu govoriti i sa Brailom i sa Radojem Ljubišićem. Ovoga posljednjeg trebalo je da uvjere u prijateljstvo Dubrovčana, a u to isto trebalo je da uvjere i vojvodu Radosava⁴⁴).

U međuvremenu došlo je do novog spora među pregovaračima, koji je po ko zna koji put prekinuo daljnji tok pregovora. Taj novi spor nastao je zbog zarobljavanja Paladina Gundulića od strane vojvode Radosava. Na strani Dubrovčana su jedino bili Vukac Hranić i dvoraniin vojvode Radosava kojima su Dubrovčani obećali po 500 dukata za posredovanje u slučaju da stvar uspije.⁴⁵ Veliki protivnik pregovora bio je Radoje Ljubušić čovjek vojvode Radosava Pavlovića, koji je uz to bio i prvi susjed Republike Sv. Vlahu. Republici je stoga bilo stalo do dobrosusjednih odnosa, s njime. Uz sve to Brailo je uvijek iznalazio nove razloge kako bi onemogućio pregovore, kako bi prisilio Dubrovčane da mu bar obnove ranije ponude.

Učestali su bili ponovno napadi na Dubrovačke trgovce. Tako je u to vrijeme napadnut dubrovački karavan na putu Trebinje — Bileća. Dubrovčani su smatrali prijeko potrebnim da umire ljude vojvode Radosava, među kojima najviše Braila Tezalovića. Željeli su da sa samini vojvodom sklope mir, i mislili da tek onda mogu računati na bolju budućnost u pregovorima oko Konavala. Dubrovčani su bili obaviješteni da pregovori o miru i o zadobijanju Konavala neće biti okončani ukoliko ne obećaju nagrade ljudima najbližim vojvodi Radosavu. Poduzimajući druge mjere, Dubrovačka vlada je svojim poklisarima dala uputstva da pregovaraju sa Brailom oko kupovine Konavala. Preko svojih poklisara obećali su mu hiljadu dukata koje su mu i ranije bili obećali u slučaju da se pregovori uspješno okončaju. Pored ove sume, njihovi poslanici bili su ovlašteni da za podmićivanje pregovarača mogu utrošiti još 5000 perpera.⁴⁶) Iz ove sume od pet hiljada perpera trebalo je najprije obećati

⁴³) Historijski arhiv u Dubrovniku: Lettere e comitione di Levante IX, 6', 10—VII—1423. (dalje: Lett. di Lev.)

⁴⁴) Lett. di Lev. IX, 8—8', 17—VII—1423.

⁴⁵) V. Čorović. Kako je Radosav prodao Konavljje, 86.

⁴⁶) Lett. di Lev. IX, 13', 25—IX—1423.

Brailu 500 perpera,⁴⁷⁾ jer su Dubrovčani shvatili da on drži sve konce u ovim pregovorima i da od njega zavisi uspjeh svih akcija. Ovu sumu dubrovački poklisari obećali su Brailu pod uslovom da ubrza okončanje pregovora.

Ova obećanja prema preporuci Dubrovačke vlade poslanicima je rečeno da daju u najvećoj tajnosti bez znanja vojvode Radosava Pavlovića. Nakon duže pauze, Dubrovačka Republika ponovo daje isto obećanje knezu Brailu Tezaloviću. Saznavši za smetnje koje je činio Brailo, Dubrovčani su krenuli starim putevima na pregovore. Obratili su se prvo vojvodi Sandalju, koji ih je izvijestio da će u Dubrovnik biti upućena dva njegova čovjeka Brailo Tezalović i Vlatko Krstjanin, čim se ovaj drugi vrati od kralja⁴⁸⁾. Upravo njih dvojica su prema kazivanju najbližih ljudi vojvode Radosava: Bogdana Muržića, Vuka Rogatića i dijaka Pavla, najuticajniji na ovim pregovorima. I novi pokušaj Dubrovčana da pridobiju vojvodu Radosava za kupovinu njegova dijela Konavala završio je bezuspješno. Vojvoda je od Republike Sv. Vlaha tražio da mu Đive Gundulić i Đive Lampre Crijević isprate dug.

Zbog ovakvog držanja vojvode Dubrovčani se obraćaju vojvodi Sandalju da posreduje kod Radosava. U tu svrhu vojvoda Sandalj šalje svoga čovjeka kod vojvode Radosava, s druge strane vojvoda predlaže gradu pod Srđem da oступи od ranijeg plana za zadobijanje Oboda i Cavtata. S ovim prijedlozima su vjerovatno Radosava upoznali poklisari vojvode Sandalja, koji su bili kod njega. Radosav je tom prilikom izrazio raspoloženje da se ne želi odreći cijelog svog zemljišta u Konavlima. Iako je Republika prihvatila ovaj Sandaljev prijedlog, pregovori nisu krenuli na bolje. Dubrovački poklisari imali su dužnost da vojvodi Radosavu izlože kako su tekli pregovori za zaključenje ugovora oko Konavala sa Obodom i Cavtatom, zatim tok pregovora bez ova dva grada, te pritužbe na zlodjela koja čine vojvodini ljudi Republici Sv. Vlahu. Poklisarima je bila dužnost da se zauzmu i za oslobađanje Paladina Gundulića, koji je još uvijek bio zatočen od vojvode Radosava Pavlovića. Poklisarima je dat rok od deset dana kad su bili obavezni da se vrate u Dubrovnik. Ukoliko ova misija ne bude uspješna, poklisarima je naređeno da svrate kod vojvode Sandalja. U slučaju neuspjeha u pregovorima sa Radosavom, rečeno im je da izazovu nepovjerenje i mržnju kod vojvode Sandalja prema Radosavu Pavloviću.

Kako su pregovori bili prekinuti, vojvoda Radosav je zauzeo gotovo neprijateljski stav prema gradu pod Srđem. Njegovi ljudi su prema Dubrovčanima ponašali neprijateljski. Kulminaciju ovih odnosa stvorilo je presretanje dubrovačkih kurira, od strane ljudi vojvode Radosava, koji su ih tukli, opljačkali, a poštu koju su nosili oduzeli. Na ovakve represalije Republika Sv. Vlahu odgovorila je istom mjerom, pa je počela goniti pljačkaše i po dijelu Konavala koji je pripadao vojvodi Radosavu.

⁴⁷⁾ V. Čorović, Kako je Radosav prodao Konavlje, 88.

⁴⁸⁾ R. Grujić, Konavli pod raznim gospodarima od 12—15 veka, Spomenik SKA LXVI, Zemun 1926. 28. Petar Kosović u radu Župa Konavli navodi da je kod kralja bio Brailo Tezalović, vjerovatno greškom nabranjanja. Kod kralja je inače bio Vlatko Krstjanin, P. Kosović, Župa Konavli, 202.

Stanje ni rata ni mira, iscrpljivalo je i jednu i drugu stranu, stoga se ubrzo javlja obostrana želja za nastavkom pregovora. Ovoga puta inicijativu je dao sam vojvoda Radosav. S obzirom da prema Brailu nisu ispunjena data obećanja, nije isključeno da je on stvarao ovakvu atmosferu.

Novi pregovori počeli su sredinom 1424. godine, ali i ovoga puta bez Brailova prisustva. Dubrovčani su uporno nudili raniju cijenu. Kao i prethodni, i ovi pregovori po preporuci vojvode Radosava trebalo je da budu vođeni u tajnosti. Iz ovog se može zaključiti da je u pregovorima vojvoda Radosav želio da zaobide Braila Tezalovića, koga je smatrao dubrovačkim prijateljem. Radosav još nije mogao da se odrekne svog dijela Konavala, pa je opet odugovlačio pregovore. U tome ga je podsticao lično Brailo Tezalović, po mišljenju Vladimira Ćorovića. Uz to je Brailo putem svojih pristalica podsticao napadanje dubrovačkih karavana.

Ovi napadi naročito su učestali krajem 1424. i početkom naredne godine. O učestalosti govori podatak da je lično vojvoda Radosav smatrao da su njegovi ljudi pretjerali i zato je pokušao da ih spriječi izvinjavajući se istovremeno Republici Sv. Vlaha. U Dubrovniku je vladalo veliko raspoloženje za kupovinu i drugog dijela Konavala. Smatralo se, da sve dok se ne kupi i taj dio, ne može se računati na mir u graničnom dijelu teritorije prema vojvodi Radosavu. Preko poklisara vojvode Radosava, koji je početkom 1425. godine bio u Dubrovniku, Dubrovčani su ponudili čak 20.000 dukata za dio Konavala vojvode Radosava. Kasnije su oni to demantovali tvrdeći da ostaju pri ranije ponuđenoj cijni, ne želeći se na taj način zamjeriti vojvodi Sandalju. U toku februara 1425. godine u Dubrovnik su došli Brailo Tezalović i knez Vukac da ponovo pokrenu pregovore. Tom prilikom u Vijeću umoljenih je odlučeno da se Brailu obeća do hiljadu dukata, kao nagrada u slučaju da pregovori uspiju⁴⁹⁾. Nakon duže vremena, Dubrovčani se ponovo obraćaju knezu Brailu, ali mu ni ovoga puta nisu obnovili ponudu iz 1419. godine. Zbog uskraćeni obećanja, Brailo očigledno, nije bio raspoložen da utiče na svoga gospodara da se pregovori okončaju. Sa dubrovačke strane u pregovorima učestvuje i Ivan Gundulić.

U novim smetnjama u pregovorima, najviše udjela imali su upadi Turaka 1424. godine, od kojih su se uplašili i vojvoda Radosav i vojvoda Sandalj, kao sam Brailo Tezalović. S obzirom na nove prilike u kojima se našao vojvoda Radosav, bilo mu je potrebno i dosta novaca i sigurno sklonište zbog nove opasnosti koja se nadvila nad Bosnom. Od 1425. godine zbog toga vojvoda Radosav sa svojim ljudima pristupa ozbiljnije pregovorima. I Brailo Tezalović, početkom 1425. godine, postaje aktivniji u pregovorima. Prvo se kod svojih prijatelja u Dubrovniku, naročito kod Mateja Gradića interesovao da li Dubrovačka vlada i dalje ostaje na ranijim ponudama. Očigledno je da se od najezde Turaka uplašio i Brailo. Pod svaku cijenu Dubrovačka republika nastojala je da pridobije nak-

⁴⁹⁾ Cons. rog. III, 239, 17—II—423. . . . pro praticandi et perficiendi negotium supradictum partis Canalis voivode Radossavi predicti cum Brailo Texalovich si dominu Brailus foret in dicta pratica et possendi promittendi psi Brailo usque od sumam duca-torum auri mille et ab inde infro.

lonost Braila i zato uspostavlja kontakt sa njim putem pisama koja se upućuju u toku »februara, marta, aprila, i maja mjeseca«.⁵⁰⁾ Za pregovore sa Brailom najpogodnija ličnost u Dubrovniku bio je Matej Gradić, koji je bio s njim u trgovačkim odnosima. U Brailovom pismu Mateju Gradiću saopštavaju se uslovi pod kojima vojvoda Radosav želi prodati svoj dio Konavala. Vijeće umoljenih je ovlastilo Mateja Gradića da sačini odgovor u kojem su potvrđene ranije ponude Dubrovčana.⁵¹⁾ Zahvaljujući svojim sposobnostima kao i zainteresovanosti obiju strana da se okončaju pregovori, uspio je Brailo u drugoj polovini 1425. godine izdejsstvovati ranija obećanja koja su mu data prilikom započinjanja pregovora s vojvodom Petrom Pavlovićem. Dubrovačka vlada je ponovo Brailu obećala 1000 dukata i dubrovačko građanstvo⁵²⁾. Obnovljena ponuda od strane Dubrovčana uticala je na Brailovo daljnje držanje u pregovorima. Opasnost koja je prijetila od Turaka i obnovljena ponuda podstakla ga je da se ponovo maksimalno angažuje za okončanje pregovora. Zato je savjetovao Dubrovačku vladu kako da se pregovori uspješno okončaju. U pismu koje upućuje Matiji Gradiću i Tomi Buniću savjetuje da za posredovanje u pregovorima angažuju i Radosavljevu ženu Teodoru. te da i nju nagrade za posredovanje u ovim poslovima. Matiju Gradića i Tomu Bunića Vijeće umoljeni je ovlastilo da Teodori, ženi vojvode Radosava mogu obećati hiljadu dukata za njeno posredovanje⁵³⁾. U ovom svom pismu Mateju Gradiću naveo je još neke pojedinosti o pregovorima za prodaju Konavala, pa se i o tim pojedinostima raspravlja u Vijeću umoljenih, kao i donošenju odluke na traženje vojvode Radosava Pavlovića koje on dostavlja posredstvom svoga poslanika Braila Tezalovića.⁵⁴⁾ Dubrovčani su izašli u susret traženjima vojvode Radosava, među kojima je i vlasništvo nad kućom Žoreta Bogšića bivšeg protovestijara kralja Tvrtka I. Vijeće je odlučilo da se vojvodi Radosavu, pored kuće bivšeg protovestijara Žoreta, dâ još i suma od 10.000 dukata i pet sto perpera godišnjeg tributa ili pak ukupna suma od 40.000 dukata bez godišnjeg tributa, ali sa Obodom i Cavtatom⁵⁵⁾. Brailo je uspio da kod Dubrovačke Republike iznudi nagradu i za kneza Vukasa Pribilović-Raspudić u visini od hiljadu perpera. Dubrovčani su i ovoga puta morali računati na to da sa svim nagradama mora biti upoznat knez Brailo Tezalović⁵⁶⁾. O svim ovim ponudama republika Sv. Vlaha je izvijestila kneza Braila, koji je

⁵⁰⁾ A. Ivić, Radosav Pavlović veliki vojvoda bosanski, Letopis Matice Srpske 245. Novi Sad 1907. 30. N. Jorga, Notes II, 227 nap. 2.

⁵¹⁾ Cons. rog. III, 259', 18—VIII—1425. N. Jorga, Notes II, 227, nap. 2. A. Babić, Diplomatska služba, 64.

⁵²⁾ Cons. rog. III, 262, 20—IX—1425... responsionem literis Brailli Tezalovich nuper lectiris in presenti consilio et oferendi sibi ducatos auri mille, et civilitatem Ragusii. N. Jorga, Notes II, 227, nap. 2. Ćorović čak spominje cifru od 500 dukata koju su Dubrovčani obećali. V. Ćorović, Kako je Radosav prodao Konavle 100.

⁵³⁾ Cons. rog. III, 265', 14—X—1425.

⁵⁴⁾ Cons. rog. III, 265', 14—X—1425. Tom prilikom u Vijeću umoljenih je donesena odluka da se ženi vojvode Radosava Pavlovića, Teodori, odobri suma od 1000 dukata za posredovanje oko Konavala.

⁵⁵⁾ Cons. rog. III, 265', 14—X—1425.

⁵⁶⁾ Cons. rog. III, 265', 14—X—1425. N. Jorga, Notes II, 227, nap. 2. V. Ćorović, Kako je Radosav prodao Konavle, 101.

vrlo brzo reagovao, pospješavajući pregovore za dovršenje započetih akcija oko kupovine Radosavova dijela Konavala. Brailo je bio obazriv u nagovoru vojvode Radosava da prihvati prijedloge Dubrovčana. Koristio se i prijetnjama koje dolaze od Turaka. Ukazivao je vojvodi na opasnost da dio Konavala bude izgubljen bez ikakve naknade. O raspoloženju vojvode Radosava i o svim promjenama i akcijama Brailo je izvještavao Dubrovačku vladu putem pisama. Vijeće umoljenih raspravlja početkom novembra o Brailovim pismima i donosi odluku da mu se uputi odgovor.⁵⁷⁾ U pregovore oko prodaje Konavala vojvode Radosava Brailo je uključio svoga nećaka Radića, koji je zajedno sa njim bio na dvoru vojvode Radosava Pavlovića, obavljajući različite službe počev od carinika do pisara u vojvodinoj kancelariji. Za upućivanje odgovora na pisma Vijeće umoljenih je odredilo Mateja Gradića i Tomu Bunića,⁵⁸⁾ ljude čijim posredovanjem su se u posljednje vrijeme obavljali svi poslovi u pregovorima oko kupovine i drugog dijela Konavala. Posljednja cijena koju su dubrovački poklisari Matej Gradić i Toma Bunić ponudili vojvodi Radosavu bila je suma od 14.000 dukata, s tim da u ugovor pored dijela Konavala uđu i gradovi Obod i Cavtat. Poslanici su se na dvoru vojvode Radosava prvo obratili Brailu Tezaloviću. Od momenta kad su pregovori ušli u ozbiljnu fazu, odnosi između Republike i vojvode Radosava vidno se poboljšavaju. U cilju stvaranja što boljih odnosa s Dubrovačkom Republikom, vojvoda Radosav šalje svog čovjeka Radoju Ljubišića da povede istragu o ispadima na granici prema Dubrovniku. Uspjeh pregovora očigledno je zavisio od kneza Braila, što potvrđuju i podaci da su akcije Dubrovčana da kupe taj dio Konavala bile uvijek dobre i realne kada je u njima učestvovao Brailo Tezalović.

Vojvoda Radosav je svojim držanjem još uvijek nastojao da iznudi koju hiljadu dukata više, ali to u suštini nije remetilo pregovore, jer na to više ni sami Dubrovčani nisu obraćali veliku pažnju. U Vijeću umoljenih raspravlja se o povelji vojvode Radosava Pavlovića i o njenom ispravljanju⁵⁹⁾. O svemu ovome obaviješteni su vojvoda Radosav i Brailo, kojima se upućuju pisma⁶⁰⁾. U ime Dubrovačke vlade to su učinili Matej Gradić i Toma Bunić. Male nesuglasice među pregovaračima nastale su oko sadržaja povelje. U Vijeću je konačno nakon svega zauzet stav da se potvrdi koncept povelje vojvode Radosava⁶¹⁾. Među glavnim zagovaračima te povelje bio je Brailo Tezalović, što upućuje na zaključan da je i sam Radosav poklanjao izuzetnu pažnju savjetima koje je dobijao od njega.

S obzirom na to da su turske trupe bile prisutne u Bosni i u toku 1426. godine, i s obzirom na to da su gospodarili najvažnijim klanovima u Bosni, to će uticati na izmirenje vojvode Radosava i vojvode Sandalja koje će usloviti još veće zbližavanje i sklapanje mira između dvaju vojvoda. I ovaj momenat uticao je na raspoloženje vojvode Radosava oko okončanja pregovora. U pospješivanju toka pregovora na vojvodu Radosava

⁵⁷⁾ Cons. rog. III, 267, 7—XI—1425. N. Jorga, Notes II, 228, nap. 2.

⁵⁸⁾ Cons. rog. III, 269, 12—XI—1425. N. Jorga, Notes II, 228, nap. 2.

⁵⁹⁾ Cons. rog. III, 273, 19—XII—1425.

⁶⁰⁾ Cons. rog. III, 273', 20—XII—1425.

⁶¹⁾ Cons. rog. III, 273', 20—XII—1425.

imali su uticaj članovi porodice, kao i njegovi najbliži saradnici. Brailo je gotovo svakog mjeseca do okončanja pregovora obavještavao Dubrovačku vladu o držanju vojvode Radosava. Novi pregovori nastavljeni su putem pisama koja su razmijenivana u toku februara 1426. godine. Za upućivanje odgovora na pisma vojvode Radosava i kneza Braila u Viječnu umoljenih određeni su Matej Gradić i Toma Bunić⁶²). Još u toku januara 1426. godine Dubrovčani su odgovorili na prijedloge oko budućih povelja koje su iznijeli, vojvoda Radosav i knez Brailo u svojim pismima. Prema odluci dubrovačke vlade Matej Gradić i Toma Bunić trebalo je da sačine odgovore na dobijena pisma⁶³). U prvoj polovini 1426. godine vrlo često su upućivana pisma, a naročito u toku: februara, marta, aprila i maja mjeseca⁶⁴). Prilikom svakog sastavljanja odgovora od strane dubrovačkih nobila Mateja Gradića i Tome Bunića odgovori se upućuju i vojvodi Radosavu i knezu Brailu Tezaloviću.

Stalna podmićivanja Turaka, u nastojanju da na taj način bude pošteđen od pljačke i napadanja, presušila su blagajnu vojvode Radosava, pa se sve više osjećala potreba za novcem. S druge strane, u drugoj polovini 1426. godine posjeta budućeg srpskog despota Đurađa sa ženom Jerinom Dubrovniku, kao i ranije posjeta vojvode Sandalja podigli su ugled Dubrovačke Republike. Ovi momenti išli su na ruku i Dubrovčana i knezu Brailu, a uticali su i na vojvodu Radosava Pavlovića. Krajem novembra upućen je Brailo u Dubrovnik sa ovlašćenjem od vojvode Radosava da može sklopiti pogodbu sa Dubrovačkom Republikom o ustupanju dijela Konavala. Pregovori se prenose u grad pod Srđem. Ni ovoga puta Republika Svtoĝ Vlahu nije bila pošteđena troškova zbog plaćanja obroka vojvodinim poslanicima. U izdacima koje su Dubrovčani imali na pregovorima oko Konavala najveći dio otpada na kneza Braila Tezalovića, koji je najviše i posredovao u tim poslovima. Daljnji ishod pregovora, nije više zavisio od vojvode Radosava, nego od kneza Braila Tezalovića, koji je pokušao da se osigura po svaku cijnu u realizovanju datih obećanja u slučaju povoljnog ishoda ovih pregovora. Boravak kneza Braila u Dubrovniku produžio se i na početak naredne 1427. godine. Brailo je bio smješten u samostanu na Lokrumu zajedno sa Vukasom Pribilovićem, koji je takođe bio poslanik i glasnik vojvode Radosava. Početkom januara 1427. godine ova dva poslanika primila su 2.000 dukata kao nagradu Brailu Tezaloviću i Radosavovoj ženi Teodori za uspješno okončane pregovore. Novac su primili od Mateja Gradića i Tome Bunića. Od ukupne sume od 2000 dukata, posredstvom Braila i Radosava polovinu je dobila Teodora. Preostali dio novca pripao je Brailu na osnovu obećanja Dubrovčana. Prilikom primanja gore pomenute sume dukata oba poslanika su se obavezala da će štiti Mateja Gradića i Tomu Bunića, ako ikad budu uznemireni od rečene cijenjene gospođe ili bilo kog lica u njeno ime povodom rečenih 2.000 dukata.⁶⁵) Ovim je Brailo realizirao jedno od obećanja, ali nije bio sasvim zadovoljan jer mu je mnogo bilo stalo do ponude dubrovačkog građanstva.

⁶²) Cons. rog. III, 268', 7—II—1426.

⁶³) Cons. rog. III, 266', 9—I—1426. N. Jorga, Notes II, 229.

⁶⁴) Cons. rog. III, 294', 3—IV—1426, 297, 4—V—1426. N. Jorga, Notes II, 229.

⁶⁵) Historijski arhiv u Dubrovniku: Debita notariae XV, 63, 12—I—1427. (dalje: Deb. Not.)

Uslov za sticanje ove časti bio je, da novoprimitljeni dubrovački građanin živi u Dubrovniku. Zbog toga su novoprimitljeni građani morali da pruže novčanu garanciju ili da kupe nepokretno imanje.⁶⁶⁾ Vrijednost novčane garancije ili kupljenog imanja nije smjela biti manja od 1.000 perpera. Rok za kupovinu imanja bio je određen vremenski i kretao se od dvije do pet godina. Kupljena imovina se najčešće nije mogla otuđivati. Brailo Tezalović je tu čast stekao nakon što je od dobijene sume koja je iznosila 1.000 dukata založio 500 dukata. O ranijim obećanjima Dubrovčana knezu Brailu o dodjeljivanju dubrovačkog građanstva, raspravljalo je Vijeće umoljenih 12. januara 1427. godine. Tom prilikom donesena je odluka da se vojvodi Radosavu knezu Vukasu Pribiloviću i Brailu Tezaloviću da jedan dio u kupljenom Radosavljevom dijelu Konavala. Dio Konavala koji su dobili mogli su založiti, darovati i drugom otuđiti za života i poslije smrti po slobodnoj volji. Komadom dobijene zemlje raspolagano je tako što ju je mogao založiti, prodati i otuđiti građaninu rođenom u Dubrovniku.⁶⁷⁾ Od obećane sume kao nagradu za uspješno okončanje pregovora Brailo je polovinu morao ostaviti u Dubrovačkoj komuni. Iznos od 500 dukata prema odluci vlade trebalo je dati Brailu Tezaloviću, i taj iznos nije se mogao uskratiti niti uzurpirati zbog bilo kojeg duga nego je trebalo da ostane na slobodno raspolaganje Brailu.⁶⁸⁾ O ovoj odluci trebalo je obavijestiti samog Braila, koji je boravio u to vrijeme u Dubrovniku. O tome Braila je trebalo obavijestiti knez i vlada, koji su uz to o svemu ovome trebalo da upoznaju još i Mateja Gradića i Tomu Bunića.⁶⁹⁾ Ovu odluku Brailo je prihvatio i odmah izvršio, što se vidi iz odluke Vijeća prema kojoj su dubrovački provizori koji su bili upućeni u Konavle poslije povratka, nakon što se okonča stvar oko Konavala, trebalo da pismom ili kartom izvijeste Braila da su petsto dukata upućeni na čuvanje uz kamatu pristigli u Komunu.⁷⁰⁾ S obzirom na njegov boravak u Dubrovniku, zbog troškova koje je tom prilikom napravio, Brailo se obratio Dubrovačkoj vladi da mu se nadoknade troškovi oko pregovora. Od dva prijedloga jedan od 200 dukata, a drugi od 150, prihvaćen je prvi prijedlog, i njemu su isplaćeni troškovi oko pregovora u visini od ugovorene sume.^{71-a)} Ranije obećana suma Brailovu nećaku koga je on uključio u pregovore u visini od 100 dukata nije isplaćena, već je Radić nagrađen sa 150 perpera.^{71-b)} Iako je pogodba sklopljena pod kraj 1420. godine, prilikom Brailova boravka u Dubrovniku, ona nije realizirana još punu godinu dana. Vjerovatno je jedan od razloga bio i taj što je odluku Vijeća umoljenih o dodjeljivanju dijela zemlje Brailu, knezu Vukasu i vojvodi Radosavu, i primanje Radosava za dubrovačkog građanina, trebalo da potvrdi Veliko vijeće. Ovo potvrđivanje se oteglilo kroz cijelu prvu polovinu 1427. godine,

⁶⁶⁾ J. Mijušković, Dodeljivanje dubrovačkog građanstva, 120.

⁶⁷⁾ Cons. rog. IV, 6', 12—1—1427.

⁶⁸⁾ Cons. rog. IV, 1, 1—1—1427.

⁶⁹⁾ Cons. rog. IV, 2', 5—1—1427.

⁷⁰⁾ Cons. rog. IV, 3, 8—1—1427.

^{71a)} Cons. rog. IV, 4, 11—1—1427.

^{72b)} Cons. rog. IV, 6', 12—1—1427. Čorović spominje da je Radić bio nagrađen sa 100 dukata, što nije tačno. V. Čorović, Kako je Radosav prodao Konavle, 106.

da bi, konačno, velikom većinom bila potvrđena odluka Vijeća umoljenih uz izvjesnu dopunu da dio zemljišta dobiju Brailo Tezalović, Radosav Obradović i Vukas Pribilović, u deceni vojvode Radosava Pavlovića.⁷²⁾

Konavli su bili podijeljeni na decene ili desetine. Cijelo Konavle koje je obuhvatalo obradivu zemlju, osim zemlje u Lugu i okoline Oboda i same planine, bilo je podijeljeno na 75 takvih desetina ili decena.⁷³⁾ Desetine su dalje bile podijeljene na četvrtine, kojih je ukupno bilo 3.000. Više od dvije decene, od sveukupnog dijela Konavala, dobile su istaknute ličnosti iz Bosne, bilo kralj ili oblasni gospodari. Tako je bosanski kralj Tvrtko II dobio deset četvrtina, vojvoda Sandalj sa svoja dva brata i sinovcem Stefanom Vukčićem Kosačom 33 četvrtine, vojvoda Radosav sa sinom Ivanišom 19 četvrtina, a njegova vlastela: Brailo Tezalović, Radosav Obradović, zvani Ban, Vukas Raspudić-Pribilović, svaki po četiri četvrtine.⁷⁴⁾ Brailo Tezalović je zajedno sa pomenutom vlastelom vojvode Radosava dobio posjed u visini od četiri četvrtine u deceni vojvode Radosava, kako je odlučilo Veliko vijeće. Prema rasporedu, desetina Radosava Pavlovića, u koju je bio uključen i Brailo, bila je dvadeset peta po redu. Ova desetina se prostirala na teritoriju Donje Gore, a uključivala je gotovo cijelo selo Dinište, na pomenutoj teritoriji. Vojvoda Radosav je Vijeću umoljenih morao podnijeti zahtjev za dobijanje 25. decene koji je na Radosavljevo zadovoljstvo riješen jula 1427. godine, tako što je posredstvom njegova nuncijusa Sanka Bogavčića bio obaviješten da je prihvaćena njegova molba.⁷⁵⁾ O svemu ovome obaviješteni su Brailo Tezalović i Vukas Pribilović od ovlaštenih službenika Dubrovačke Republike.⁷⁶⁾ Osim ovih nagrada, koje je Brailo Tezalović kao posrednik u dovršenju pregovora, oko Konavala i njihovom prelasku u svojinu Republike Sv. Vlahu. Brailo Tezalović je od nje dobio još 1.500 dukata da može podijeliti: inter quator nobiles, koji su obećani još prilikom pregovora sa Brailom dok je još bio živ vojvoda Petar Pavlović. Ta četiri nobila su: Vukašin i njegov brat Radosav Obradović, Vukašić Zbisalić i Vučihna Bratiljević.⁷⁷⁾ Novac dobijen od Komune Brailo je razdijelio pomenutim ljudima, koji su posredovali u pregovorima oko Konavala.

Pošto su, konačno, sva obećanja bila ispunjena i vojvodi i knezu Brailu i knezu Vukas, pristupilo se darivanju povelje i sa jedne i sa druge strane Radosav Pavlović izdao je Dubrovčanima povelju kojom ustupa svoj dio Konavala zajedno sa Obodom i Cavtatom i Donjom Gorom i Vitaljinom. U pisanju ove povelje koja je darovana Dubrovčanima, 31. decembra 1427. godine, učestvovao je i sam knez Brailo Tezalović, koji se zajedno sa vojvodom Radosavom i ostalim prisutnim na svetom

⁷²⁾ Historijski arhiv u Dubravniku: Consilium Maius III, 170', 4—VI—1427. (dalje Cons. Mai.) Prima pars est de ponendo in deceno Radossavo Paulovich, Radossavus Vucas et Braillo qui sic Ragusanorum fieri si possibile est.

⁷³⁾ R. Grujić, Konavli pod raznim gospodarima, 58.

⁷⁴⁾ R. Grujić, Konavli pod raznim gospodarima, 58—59.

⁷⁵⁾ Cons. rog. IV, 29, 18—VII—1427.

⁷⁶⁾ Cons. rog. IV, 39', 3—XI—1427.

⁷⁷⁾ Cons. rog. II, 11', 24—I—1419. M. Dinić, Humsko-Trebinjska vlastela, SANU, odjeljenje društvenih nauka LIV, Beograd 1967. 93.

evanđelju morao zakleti da će ispunjavati i održavati sve odluke.⁷⁸⁾ I prilikom darivanja ove povelje među svjedocima bio je Brailo Tezalović. Istoga dana Dubrovačka Republika je izdala povelju vojvodi Radosavu iznoseći svoje obaveze u toj povelji. Između ostalog oni se obavezuju da će vojvodu i sina mu primiti kao svoju vlastelu. Dali su mu kuću bivšeg protovestijara Žoreta pod uslovom da se preuredi i ukrasi. Kuću koju je dobio vojvoda Radosav mogu nasljeđivati samo muški potomci porodice Pavlovića. Dubrovčani su primili i novčane obaveze, među kojima: plaćanje godišnjeg tributa vojvodi u visini od 600 perpera i u gotovom 13.000 dukata, od čega sedam hiljada daju njegovim poslanicima, među kojima je Brailo Tezalović, a 6.000 ostavljaju u Komunu uz kamatu od 5%.⁷⁹⁾ I napokon su se obavezali dati Brailu dio zemlje u Konavlima.⁸⁰⁾ Kod primanja novca za svoj dio Konavla kao i kod darivanja povelje Dubrovčanima, te preuzimanja povelje za vojvodu Radosava, bio je prisutan knez Brailo, krunišući na taj način ove iscrpljujuće pregovore iz kojih je on izvukao velike koristi. Nakon što su konačno ljudi vojvode Radosava Pavlovića Dubrovčanima predali povelju o ustupanju prodatog Radosavljevog dijela Konavla, i Radosav Obradović dobio je dio zemlje u Konavlima, kao što je to bilo i sa Brailom i Vukasom.⁸¹⁾ Time su se ispunila sva obećanja Brailu i on je postao dubrovački građanin,⁸²⁾ iako se o sudbini dobijenog posjeda u Konavlima, kao i njegovom statusu dubrovačkog građanina poslije ništa ne zna. Nakon obavljenog posla, oko izdavanja povelje, Dubrovčani su molili Radoja Ljubišića da ih uvede u taj posjed i da objelodani tu odluku narodu, s obzirom da je on bio omiljen kod naroda, a i sam je dobio komad zemlje u Konavlima. Kupovinu je trebalo samo još da potvrdi kralj Tvrtko II, koji je to učinio bez odbijanja i odugovlačenja.⁸³⁾ Prema tajnim dubrovačkim zapisima, sveukupni troškovi pri kupovini Radosavljeva dijela Konavala koštali su Dubrovačku Republiku 20.000 dukata, a prema Ranjini dvadeset šest hiljada dukata.⁸⁴⁾ Ovako visoko plaćenim iznosom za Radosavljev dio Konavala najviše je bio nezadovoljan vojvoda Sandalj, iako je dio zemlje vojvode Rado-

⁷⁸⁾ Lj. Stojanović, Povelja i pisma I, 601, 602, Miklošić, Monumenta serbica, 296. Rastić, Cronica Ragusina II, 230. P. Kosović, Župa Konavli, 211. A. Babić u svom radu: Diplomatska služba u srednjovjekovnoj Bosni navodi da je Brailo tek sada prvi put pomenut sa titulom kneza. A. Babić, Diplomatska služba, 64.

⁷⁹⁾ Lj. Stojanović, Povelje i pisma I, 603.

⁸⁰⁾ P. Kosović, Župa Konavli, 212.

⁸¹⁾ Historijski arhiv u Dubrovniku: Consillium Minus IV, 59', 31—XII—1427. (dalje: Cons. Min) Captum fuit de dando Radossavo Obradovich unam partem in Canali pro ut debitor vojvoda Volchassio et Brailo. M. Dinić, Humsko-Trebinjska vlastela, 50.

⁸²⁾ J. Kalić u svom radu: Dodeljivanje dubrovačkog građanstva u srednjem veku, iznosi mišljenje da Brailo Tezalović nikada nije dobio dubrovačko građanstvo. Ovakvo tumačenje nije prihvatljivo. U ovom radu arhivski podaci potkrepljuju tvrdnju da je Brailo ipak dobio dubrovačko građanstvo. Dinić u knjizi pod naslovom: Humsko-Trebinjska vlastela također iznosi mišljenje da je Brailo dobio dubrovačko građanstvo. M. Dinić, Humsko-Trebinjska vlastela.

⁸³⁾ J. Rastić, Cronica di Ragusa II, 230—231.

⁸⁴⁾ P. Kosović, Župa Konavli, 213.

sava bio mnogo vredniji s obzirom na to da je u njegovom dijelu Konavala bio i grad Cavtat. Pored ove činjenice, Dubrovčani su morali vojvodi Sandalju podmićvanjem isplatiti naknadno još 2.000 dukata.

U početku su odnosi između Republike i vojvode Radosava bili dosta dobri i prijateljski. Međutim, novi kontakti održavani su putem pisama, bilo direktno ili posredstvom poslanika kneza Braila Tezalovića. Tako Dubrovčani obavještavaju vojvodu Radosava o ubistvu Baljina Stajčića i njegovih sinova. O ovom slučaju su obaviješteni Brailo i Vukas.⁸⁵⁾ Ova činjenica ukazuje na podatak da je Brailo i dalje ostao glavni posrednik u njihovim odnosima, čiji ugled u Dubrovačkoj Republici je sigurno još više porastao. Svako pismo upućeno vojvodi Radosavu, bilo kao odgovor ili kao obavještenje, nije mimoišlo ni samog Braila. Tako je on na neki način bio upoznat sa čitavim tokom odnosa između Dubrovčana i vojvode Radosava. Čini se da se odnosi između Dubrovačke Republike i vojvode Radosava počinju pogoršavati već poslije pomenutog ubistva, a vojvodi Radosavu je i mali razlog bio dovoljan da sve ugovore poništi i dobre odnose pokvari, jer je bio sumnjičave i prevrtljive prirode. O Radosavljevom raspoloženju i njegovom držanju Dubrovčane je izvještavao knez Brailo putem pisama.⁸⁶⁾ U vrijeme pogoršavanja odnosa sa vojvodom Radosavom, Dubrovčani su tražili Braila da im pomogne. Tako je njihovim poslanicima koji su upućeni na dvor vojvode Radosava savjetovano da govore sa Brailom i da mu predoče sve podatke.⁸⁷⁾ Nema nikakvih podataka šta je postiglo ovo poslanstvo kod vojvode Radosava. Protesti vojvode Radosava su nastavljeni i dalje, što se vidi iz novih pisama koja on upućuje u grad pod Srđem. Na ta pisma Komuna odgovara i vojvodi i knezu Brailu Tezaloviću.⁸⁸⁾

Odnosi se naglo pogoršavaju pod kraj 1429. godine kada su u Dubrovnik upućeni poslanici vojvode Radosava da pred Vijećem umoljenih iznesu pritužbu o bježanju ljudi vojvode Radosava Pavlovića na teritorij Dubrovačke Republike. Među ovim izaslanicima vojvode Radosava nije bilo kneza Braila Tezalovića, koji nije želio da se upliće u ovakve odnose. Dubrovačka Republika je na ove pritužbe vojvode reagovala tako što je zabranila prelazak ljudi vojvode Radosava na svoj teritorij. I njima je bilo stalo da odnosi sa vojvodom budu dobri i prijateljski.

U nastojanju da izazove rat sa Dubrovčanima vojvoda Radosav je posredstvom svojih poklisara postavljao neprihvatljive zahtjeve. U ovim poslanstvima nije bilo Braila Tezalovića. Sukob je započeo u proljeće 1430. godine napadom Radoja Ljubišića na dubrovački teritorij. Ratna sreća se vrlo često mijenjala. U toku rata vođeni su i pregovori o miru. U ime vojvode Radosava pregovore je vodio Brailo Tezalović. On je u Dubrovniku boravio dva mjeseca u toku 1431. godine (maj i juni). Ovaj pokušaj izmirenja zaraćenih strana nije uspio, pa su se neprijateljstva nastavila sve do pod kraj 1432. godine. Brailo je ostao u kontaktu sa

⁸⁵⁾ Cons. rog. IV, 54', 3—V—1426.

⁸⁶⁾ Cons. rog. IV, 60', 16—IV—1429.

⁸⁷⁾ Cons. rog. IV, 99', 29—VI—1429.

⁸⁸⁾ Cons. rog. IV, 112', 9—VII—1429.

Matejom Gradićem i u toku 1432. godine. Ova veza će biti iskorišćena za nove pregovore u toku 1432. godine koji su ovoga puta urodili plodom. Mir je zaključen na obostrano zadovoljstvo 25. oktobra 1432. godine. U teritorijalnom pogledu sklopljeni mir predviđa status quo. Za izmirenje zaraćenih strana veliku zaslugu imao je Brailo Tezalović. On je bio i jedan od potpisnika mirovne povelje darovane Dubrovčanima.

Sklapanjem mira Dubrovačka Republika nije mogla biti sigurna da će biti mir na njenim granicama s obzirom na to da je vojvoda Radosav bio nestalan u odlukama. Zbog svega toga Dubrovčani su željeli da se osiguraju na granicama prema vojvodi Radosavu. U tim njihovim nastojanjima za nova proširenja, kao i ranije i ovoga puta mogao je poslužiti samo Brailo Tezalović. Nova proširenja na koje su Dubrovčani računali je kraj Površji, koji su pokušali iznuditi još sa Konavlima, zatim u vrijeme konavaoskog rata i 1436. preko Braila Tezalovića koji je trebao posredovati kod vojvode Radosava da proda taj kraj Dubrovčanima. Sukob vojvode Radosava sa Stefanom Vukčićem—Kosačom pod kraj 1435. god. i dolazak Turaka u Bosnu, kojima se vojvoda Radosav bio zamjerio zbog izmirenja sa kraljem Tvrtkom II, davao je donekle optimizam i Brailu i Dubrovčanima da bi ta stvar mogla biti uspješno okončana. Želeći da iskoristi smrt vojvode Sandalja, početkom 1435. godine i u nastojanju da se domogne nekih njegovih posjeda, vojvoda Radosav je zaratio sa Stefanom Vučićem-Kosačom. Stefan Vučić-Kosača se izmirio sa kraljem Tvrtkom II, koji se vratio u Bosnu iz Ugarske, i potisnuo svog protukandidata Radivoja. Tako je protiv vojvode Radosava stvoren savez Stefana Vukčića—Kosače i kralja Tvrtka II. Voivoda Radosav je bio u finansijskim problemima, što je išlo u prilog akcijama koje je vodila Dubrovačka Republika i knez Brailo oko ustupanja kraja Površji. Prve kontakte sa Dubrovčanima oko ustupanja graničkog kraja Površji vodio je knez Brailo početkom novembra 1436. godine, bez znanja i ovlaštenja svoa gospodara.⁸⁹⁾ Ovaj samostalni Brailov istup mimo znanja njegova gospodara u pregovaranju sa Republikom Sv. Vlaha govori o velikom ugledu kneza Braila na dvoru vojvode Radosava, kao i o velikom povjerenju koje je vojvoda imao u svoa vlastelina Braila Tezalovića. Pregovore oko ustupanja Površji (graničnog kraja) vodio je Brailo sa Tomom Bunićem, kojem je u Dubrovniku porastao ugled naročito u posredovanju oko zaključenja mira i okončanju konavaoskog rata. Toma Bunić je bio u izuzetno dobrim i prijateljskim odnosima i sa Brailom i sa vojvodom Radosavom, zbog toga je bio najpogodnija ličnost u ovim pregovorima. Razgovarao je Toma Bunić sa Brailom oko graničnog kraja Površji, a upoznao je i vladu o tim razgovorima.⁹⁰⁾ Brailo je ove ponude učinio vjerovatno zbog teške materijalne situacije u koju je i sam dospio, jer je prilikom boravka u Dubrovniku tražio sto dukata od sume od 500 dukata, koju je držao u Komuni.⁹¹⁾ S obzirom na to da je Brailo Tezalović vodio ove pregovore tajno i bez znanja svoga gospodara, Dubrovčani su se plašili da to ne pokvari odnose sa vojvodom Radosavom. Zbog bojazni pogoršanja odnosa sa vojvodom Radosavom, Repu-

⁸⁹⁾ A. Babić, *Diplomatska služba*, 65 .F. Miklošić, *Monumenti serbica*, 376.

⁹⁰⁾ *Cons. rog. VI, 91', 7—XI—1436.*

⁹¹⁾ *Cons. rog. VI, 91', 5—XI—1436. 91', 5—XI—1436.*

blika Sv. Vlaha je izdala naređenje Tomi Buniću da obustavi dalje pregovore sa Brailom Tezalovićem.⁹²⁾ Na intervenciju Dubrovačke vlade daljnji pregovori vođeni između Tome Bunića i Braila Tezalovića su prekinuti na izvjesno vrijeme. Dubrovčani su željeli utvrditi i provjeriti raspoloženje vojvode Radosava, pa tek onda da poduzmu akcije oko kupovine Površi. Istovremeno htjeli su upoznati samog vojvodu o akcijama, koje vodi njegov vlastelin. Očigledno je da je vojvoda Radosav bio za realizovanje ove akcije, koju su počeli voditi knez Brailo i dubrovački podanik Toma Bunić. Vojvoda je ovakvim akcijama svoga komornika davao podršku opet zbog financijskih potreba. Podstican od svoga gospodara pod kraj novembra 1436. god., Brailo je ponovo istupao sa prijedlozima, putem pisma, koje je uputio Tomi i Zupanu Buniću. O odgovoru braće Bunića, na Brailova pisma odlučuje Vijeće umoljenih.⁹³⁾ S obzirom na sadržaj odgovora, da se zaključiti da je Brailo bio nezadovoljan i ljut na Dubrovačku vladu što je izrazila nepovjerenje u njega, provjeravajući sve stvari kod njegova gospodara. Zbog takvog njegovog držanja Dubrovčani su preko braće Bunića (Tome i Zupana) željeli da ga razuvjere u sumnju o nepovjerenju. Poslije ovog odgovora Brailu, uslijedili su novi pregovori oko Površi u toku decembra 1436. godine, što se da zaključiti na osnovu odluke Dubrovačke vlade da se Brailu na njegovo pismo odgovori, »u toku sutrašnjeg dana — subote«. ⁹⁴⁾ U isto vrijeme dok je vodio pregovore pod kraj decembra i početkom januara 1437. godine, Brailo je po ovlaštenju svoga gospodara želio u Dubrovniku da podigne: tribut i kamate na 6.000 dukata.⁹⁵⁾ Prilikom njegova boravka u Dubrovniku u vezi s pregovorima oko Površi odlučeno je da Brailo bude nagrađen. Odlučeno je da dobije dar u suknu u vrijednosti od 40 perpera.⁹⁶⁾ Ovu odluku je sutradan potvrdilo i Veliko vijeće.⁹⁷⁾ Osim odluke o darivanju Braila, raspravlja se i o visini nagrade koja će mu se dati za posredovanje oko Površi. U Malom vijeću usvojen je prijedlog povelje za kraj Površi, koji je nudio vojvoda Radosav posredstvom Zupana Bunića, o kojoj se odlučuje u Malom Vijeću 30. decembra 1436. g. Malo vijeće je odlučilo da se Brailo daruje sa 300 perera za ovo posredovanje kao i da mu se isplati i dvjesto perpera koji patiču od uloženih 400 dukata u iznosu od 25 dukata. Ukoliko do realizacije ne dođe, određena je i kazna za Braila u visini od 200 perera.⁹⁸⁾ Odluku Malog vijeća dan kasnije potvrdilo je i Vijeće umoljenih, uz dopunu da se pored toga donese još i odluka o uvođenju kraja Površi u teritorij Dubrovačke Republike⁹⁹⁾. Nakon kraćih pregovora određena je i cijena za teritoriju koja se kupuje od vojvode Radosava. Dubrovčani su za tri sela u kraju Površi koje su

⁹²⁾ Cons. rog. VI, 91', 8—XI—1436.

⁹³⁾ Cons. rog. VI, 96', 27—XI—1436. Odgovor je bio upućen tek sutra dan poslije ručka. Cons. rog. VI, 97', 98', 29—XI—1436.

⁹⁴⁾ Cons. rog. VI, 100', 5—XII—1436.

⁹⁵⁾ Cons. rog. VI, 102', 17—XII—1436.

⁹⁶⁾ Cons. rog. VI, 104', 30—XII—1436.

⁹⁷⁾ N. Jorga, Notes II, 338, nap. 2.

⁹⁸⁾ Cons. Min. VII, 118, 11-I-1437.

⁹⁹⁾ Cons. rog. VI, 106, 13—I—1437.

željeli kupiti nudili 3.000 perpera¹⁰⁰). Zahtijevali su sledeća tri sela: Glavsku, Bijelu i Supošticu¹⁰¹). Nakon što je Brailo upoznao vojvodu Radosava s ovim ponudama, pregovori su zapali u malu krizu, jer se samo dan kasnije u Vijeću umoljenih izdaje naređenje da se ponovo prekinu pregovori. Ovu odluku vlada je donijela nakon što je saslušala Brailove odgovore¹⁰²). Po ovakvom stavu može se pretpostaviti da su obje strane bile nezadovoljne držanjem jedne i druge strane, te se iz toga vidi da Brailo nije uspješno okončao pitanje prodaje Površi Dubrovčanima. Prilikom svog posljednjeg boravka u Dubrovniku Brailo je obolio. Teško je utvrditi kakve je prirode bila ta Brailova bolest. U izvještajima vijeća bila je samo spomenuta visoka temperatura¹⁰³). S obzirom na to da je Dubrovačku Republiku u toku 1437. godine zahvatila kuga, nije isključeno da je i on bio žrtva ove opake bolesti. U Dubrovniku Brailo je sačinio testament pod kraj 1436. godine, kojim je odredio korisnike njegove zaostavštine, koja je iznosila 400 dukata¹⁰⁴). Brailov pokušaj u posredovanju oko prodaje Površi bila je ujedno i posljednja njegova diplomatska akcija u bogatoj dugogodišnjoj karijeri.

Na dvoru porodice Pavlovića Brailo je proveo gotovo pune četiri decenije, promijenivši trojicu gospodara: prvo kneza Pavla Radenovića, a zatim dvojicu njegovih sinova: vojvodu Petra I i Radosava Pavlovića. Brailo je karijeru započeo kod kneza Pavla Radenovića, kao carinik u Ledenicama, da bi najveći svoj uspjeh postigao u uspješnom posredovanju oko prodaje Radosavljeva dijela Konavala Dubrovčanima. Posredničku ulogu u ovim poslovima započeo je u vrijeme vojvode Petra Pavlovića. Velika njegova zasluga bila je i u posredovanju oko okončanja konavaoskog rata i zaključenja mira. U toku svoje dugogodišnje diplomatske aktivnosti Brailo je imao i teških momenata. Naročito u vrijeme kad je bio zarobljen 1415. godine od strane ljudi vojvode Sandalja Hranića prilikom pogibije kneza Pavla Radenovića. U toku gotovo četrdesetogodišnjeg uspješnog diplomatskog djelovanja Brailo Tezalović je imao i izvjesnih prekida, naročito u vrijeme pregovora oko Konavala kad je zbog njegovih blagonaklonih stavova prema Dubrovačkoj Republici bio isključen iz pregovora. Vojvoda Radosav ga je smatrao za velikog prijatelja Dubrovčana.

U diplomatske akcije uključuje ga vojvoda Radosav samo u momentu kad mu je potreban da uspješno okonča neke poslove sa Dubrovčanima. Brailo je kao istaknuti diplomata uživao veliki ugled kod Dubrovčana. Zahvaljujući svojim izuzetnim sposobnostima i vezama u Dubrovniku, koje je stvarao putem trgovačkih veza, Brailo je stekao dubrovačko građanstvo uspješnim posredovanjem u dovršenju pregovora oko Konavala. Bio je jedan od rijetkih diplomata srednjovjekovne Bosne koji je poznavao Dubrovačku kancelariju i kojem su Dubrovčani upućivali pisma i na latinskom i na staro slavenskom jeziku. Zahvaljujući svojim sposobnostima

¹⁰⁰) Cons. rog. VI, 106', 13—1—1437. ... proemtionem suprascriptorum trium villarum oferent possint et debeant dicto Braillo ambaxiatori usque ad yperperos tres mille...

¹⁰¹) Cons. rog. VI, 106', 13—1—1437.

¹⁰²) Cons. rog. VI, 106', 14—1—1437.

¹⁰³) N. Jorga, Notes II, 417.

¹⁰⁴) Historijski arhiv u Dubrovniku: Testamenta de notaria XIV, 24—24', 20—1—1446. (Test. Not).

ispoljenim prilikama diplomatskih posredovanja porodice Pavlovića i Dubrovačke Republike Brailo je dospio i do kneza, kako se spominje u poveljama vojvode Radosava, a kako su ga i Dubrovčani oslovljavali. Ništa manje rezultate Brailo nije postigao u svojoj bogatoj trgovačkoj aktivnosti, što je predmet druge rasprave o Brailu Tezaloviću.

S U M M A R U

THE DIPLOMATIC ACTIVITY OF BRAILO TEZALOVIĆ

by Mr. Pavo Živković

By the strengthening of authority masters in the first decade of XV century, some diplomats of the authority masters became to excel. Among them was Brailo Tezalović, first head-man Pavle Radenović's customs house officer and then the ventryman of the mentioned master. His diplomatic activity begins in the last years of XIV century and lasts till the end of the fourth decade of XV century. He was a Bosnian tradesman and towards the end of his life he was among Bosnian estate owners owing to his particular abilities during his diplomatic activity of the Pavlović at whose court he was one of the most influential persons. Although in the period of nearly four decades he changed three masters, this had no negative effects to his great political and economic activity.

When he was keeping company to his master the head-man Pavle Radenović to Sutjeska, where his master was killed, Brailo was captured by duke Sandalja people. The most fruitful part of Brailo's diplomatic activity was the period of the third decade of XV century when he, in the name of his master, mediated the sale of Radosav's part of Konavlje to the people of Dubrovnik. In the course of negotiations he was from time to time excluded because of his benignant and kind attitude towards the people of Dubrovnik whose friend he remained till the end of his life. He knew perfectly well how to use the mediation about Konavlje for his personal purposes. He was richly donated for the mediation in the negotiations, after they were successfully finished. The people of Dubrovnik gave him a piece of land in Konavlje, a hundred ducats and Dubrovnik citizenship.

Soon after the successfully finished negotiations about Konavlje, he again had to mediate between the people of Dubrovnik and his duke Radosav Pavlović, this time in making peace between the two sides at war (Konavlje War). With the intention to reconcile them Brailo came to Dubrovnik in 1431. The mission was not quite successful. The last Brailo's Radosav — Dubrovnik mediations was towards the end of his life 1436/7 when he, on behalf of his master, mediated the sale of the Površni district. His death interrupted the deal so that it remained unfinished.

Brailo Tezalović was one of the rare diplomats of the medieval Bosnia who knew the Dubrovnik office perfectly well, and also the Latin language. This was possible because of his longer stay in Dubrovnik, where he learned Latin and the skills of the Dubrovnik office. That was perhaps the reason why he remained a faithful and true friend of Dubrovnik and its people.